

ИЗВЕШТАЈ

О ОЦЕНИ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ КАНДИДАТА

МР ДАРКА МАРЈАНОВИЋА

I ПОДАЦИ О КОМИСИЈИ

1. Датум и орган који је именовео комисију

На основу предлога Департамана за финансије, банкарство, рачуноводство и ревизију, **Наставно-научно веће Економског факултета у Суботици** је на 14. седници одржаној **14.02.2014. године** донело одлуку о формирању Комисије за оцену и одбрану докторске дисертације кандидата мр Дарка Марјановића.

2. Састав комисије са назнаком имена и презимена сваког члана, звања, назива уже научне области за коју је изабран у звање, датума избора у звање и назив факултета, установе у којој је члан комисије запослен:

1. Др Марко Радичић, редовни професор Економског факултета у Суботици, Универзитет у Новом Саду, ужа научна област Финансије, изабран 15.10.2001. године на Економском факултету у Суботици, где је и запослен,
2. Др Јова Радић, ванредни професор Економског факултета у Суботици, Универзитет у Новом Саду, ужа научна област Општа економска теорија, реизабран 05.04.2012. године на Економском факултету у Суботици, где је и запослен,
3. Др Синиша Остојић, ванредни професор Економског факултета у Суботици, Универзитет у Новом Саду, ужа научна област Финансије, изабран 08.12.2011. године на Економском факултету у Суботици, где је и запослен.
4. Др Јадранка Ђуровић-Годоровић, редовни професор Економског факултета у Нишу, ужа научна област Финансије, изабрана 22.05.2012. године на Економском факултету у Нишу, где је и запослена,
5. Др Витомир Старчевић, доцент Факултета пословне економије у Бијељини, Универзитет у Источном Сарајеву, ужа научна област Финансије, изабран 24.12.2012. године на Факултету пословне економије у Бијељини, где је и запослен.

II ПОДАЦИ О КАНДИДАТУ

1. Име, име једног родитеља, презиме:

Дарко (Миливој) Марјановић

2. Датум рођења, општина, држава:

17. августа 1979. године, Книн, Република Хрватска

3. Назив факултета, назив студијског програма дипломских академских студија – мастер и стечени стручни назив

Универзитет у Новом Саду, Економски факултет Суботица, Магистарске студије - смер Финансије и банкарство, **магистар економских наука**

4. Година уписа на докторске студије и назив студијског програма докторских студија

2008. година, студијски програм - **Економија**, модул - **Финансије**

5. Назив факултета, назив магистарске тезе, научна област и датум одбране:

Универзитет у Новом Саду, Економски факултет Суботица, **Ефекти имплементације пореза на додату вредност у порески систем Републике Србије**, научна област Економија - Финансије, 04.10.2007. године

6. Научна област из које је стечено академско звање магистра наука:

Научна област - **Економија**

III НАСЛОВ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ:

Пореска конкуренција и стране директне инвестиције у земљама Југоисточне Европе

IV ПРЕГЛЕД ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

Докторска дисертација мр Дарка Марјановића „**Пореска конкуренција и стране директне инвестиције у земљама Југоисточне Европе**“, поред садржаја и сажетка на српском и енглеском језику, написана је на 330 страница компјутерски сложеног текста. Осим дескриптивног дела, дисертација садржи 191 табелу, 6 слика, 37 графикона и 7 прилога, што у значајној мери обогаћује приступ у истраживању и помаже при анализи, разумевању и извођењу оцена и закључака.

При изради дисертације кандидат је консултовао врло обимну библиографску грађу новијег датума (укупно 332 библиографске јединице, и то: а) 284 студије, монографије и чланци, б) 12 закона и ц) 36 *web site*), што указује: *прво*, на ширину научне и стручне основе од које је кандидат пошао у истраживању ове врло сложене и надасве актуелне проблематике и, *друго*, представља драгоцен извор информација за све оне који желе да наставе тамо где је кандидат стао.

Посебно треба истаћи чињеницу да рад садржи 237 фуснота, добро постављених и са врло добром корелацијом и адекватном допуном основном тексту.

У принципу дисертација се састоји од теоријског и емпиријског дела. У оквиру теоријског дела кандидат даје приказ резултата досадашњих истраживања о пореској конкуренцији и страним директним инвестицијама у земљама Југоисточне Европе. Емпиријски део рада се састоји од секундарних и примарних података. На основу секундарних података истражује се пореска конкурентност Србије у односу на друге земље Југоисточне Европе, док се примарним подацима долази до резултата о предностима и/или баријерама које су страни инвеститори апострофирали као мање или више битне за улагање капитала у Србију.

Дисертација је структурирана на следећи начин:

УВОД – од 1. до 7. странице.

I ДЕТЕРМИНАНТЕ ПОРЕСКЕ КОНКУРЕНЦИЈЕ – од 8. до 37. странице.

1. Пореска конкуренција као глобални и регионални феномен
2. Неправична пореска конкуренција
3. Моделирање процеса пореске конкуренције: теоријско-емпиријска анализа
4. Пореска конкуренција у одабраним земљама Југоисточне Европе

II УТИЦАЈ СТРАНИХ ДИРЕКТНИХ ИНВЕСТИЦИЈА НА РАЗВОЈ ЗЕМАЉА ЈУГОИСТОЧНЕ ЕВРОПЕ – од 38. до 73. странице.

1. Финансијска глобализација и стране директне инвестиције
2. Перформансе страних директних инвестиција
3. Стране директне инвестиције према мотивима инвеститора
4. Мултинационалне компаније као носиоци страних директних инвестиција
5. Анализа утицаја страних директних инвестиција на развој земаља Југоисточне Европе

III ФИСКАЛНИ АСПЕКТИ УНАПРЕЂЕЊА КОНКУРЕНТНОСТИ: ЕУ И СРБИЈА – од 74. до 100. странице

1. Фискална политика у ЕУ
2. Утицај фискалне политике на макроекономска дешавања у Србији
3. Улога фискалног система у обнављању конкурентности привреде Србије
4. Порески подстицаји у систему пореза на добит

IV ЕФЕКТИ ПОРЕСКИХ ИНСТРУМЕНАТА У КОНТЕКСТУ ПРИВЛАЧЕЊА СТРАНИХ ДИРЕКТНИХ ИНВЕСТИЦИЈА – од 101. до 139. странице

1. Пореска конкуренција: фискални инструменти у контексту креирања инвестиционе климе
2. Оцена атрактивности Србије као инвестиционе дестинације

V АНАЛИЗА РЕЗУЛТАТА ПОРЕСКЕ КОНКУРЕНТНОСТИ СРБИЈЕ – од 140. до 273. странице

V/1 Методологија емпиријског истраживања

V/2 Резултати емпиријског истраживања о пореској конкурентности Србије

1. Мотиви страних инвеститора за инвестирање у Србију
2. Анализа чинилаца пословног окружења у Србији од стране страних инвеститора
3. Ставови страних инвеститора о пореској конкурентности Србије

ЗАКЉУЧНА РАЗМАТРАЊА – од 274. до 281. странице

ЛИТЕРАТУРА – од 282. до 296. странице

СПИСАК ТАБЕЛА – од 297. до 302. странице

СПИСАК СЛИКА И ГРАФИКОНА – 303. страница

ПРИЛОЗИ – од 304. до 330. странице

V ВРЕДНОВАЊЕ ПОЈЕДИНИХ ДЕЛОВА ДОКТОРСKE ДИСЕРТАЦИЈЕ:

У оквиру **Увода** кандидат је јасно и детаљно образложио проблем и дефинисао предмет истраживања, указао на значај проучавања предмета докторске дисертације као и сврху и циљеве истраживања, те дао приказ владајућих схватања и ставова у референтној литератури. Након тога приказане су постављене хипотезе, методологија и организација садржаја докторске дисертације. Основни циљ предметног истраживања је да се утврди утицај пореске конкуренције на прилив страних директних инвестиција у земље Југоисточне Европе, као и да се прецизно и детаљно изврши идентификација, систематизација и елаборација фактора који могу ограничавајуће деловати на прилив страних директних инвестиција. У том контексту, кандидат је посебно фокусирао препреке које перципирају страни инвеститори приликом инвестирања у Србију. Да би се потенцијалне препреке идентификовале, кандидат је поред теоријског истраживања организовао и емпиријско истраживање, при чему је користио методу испитивања, односно технику анкетног упитника.

У **првом делу** докторске дисертације, под насловом „**Детерминанте пореске конкуренције**“, кандидат је истраживање организовао у четири поглавља. У оквиру првог поглавља кандидат је добро и концизно интерпретирао пореску конкуренцију као глобални и регионални феномен. У том контексту фокус је на концепту, врстама и ефектима пореске конкуренције. Уз констатацију да пореска конкуренција подразумева својеврсно такмичење међу државама (јурисдикцијама) у стварању повољних услова за привлачење страних инвеститора и њиховог капитала, кандидат оправдано указује да се она првенствено тиче мера у оквиру директних пореза – пореза на добит предузећа (корпорација, правних лица) и пореза на доходак грађана. Пореску конкурентност могуће је остварити пре свега променом два значајна фискална параметра – кроз пореску основицу (увођењем нових пореских олакшица) и/или снижавањем пореске стопе али и поједностављењем административних процедура, стабилним и транспарентним пореским системом, системом који преферира законитост, угодност плаћања и јефтиноћу убирања, свеобухватност и равномерност у опорезивању и слично.

Иако пореска институција репрезентује веома значајн чинилац који утиче на конкурентност једне дестинације, кандидат упозорава да се не могу занемарити и многи други фактори који опредељују инвеститоре да уложе (или не уложе) свој капитал у одређену земљу. Ту се пре свега има у виду политичка стабилност земље, владавина права, постојање адекватне инфраструктуре, стање банкарског система, ниво квалификованости радне снаге, традиција и слично.

У наставку докторске дисертације кандидат је у фокус својих истраживања позиционирао неправичну пореску конкуренцију. У условима веома израженог процеса глобализације привредних активности, савремене државе примењују бројне мере, пре свега у оквиру пореског система тако што нуде издашнију листу ослобођења и олакшица и/или ниже пореске стопе, којима ће обезбедити што већи прилив страних инвестиција на своју територију. Кандидат добро примећује и јасно упозорава да примена наведених мера често доводи до „неправичног“ пореског амбијента. Управо ова сазнања определила су кандидата да проанализира како функционише конкуренција између пореских система, који су то специјални аранжмани пореске конкуренције и на који начин се може спречити настајање и репродуковање неправичне пореске конкуренције у земљама Европске уније. У циљу заштите националног пореског система кандидат подржава примену следећих мера: а) Controlled Foreign Company (CFC) законодавство, б) резиденство и емиграцију, ц) пореско рачуноводство и д) порески уговори.

Треће поглавље овог дела дисертације посвећено је анализи модела пореске конкуренције. Полазна претпоставка првог модела јесте да се порез плаћа у земљи резиденства, али не и у земљи извора дохотка, што доводи до смањења нивоа инвестиција резидента уз непромењен ниво директних инвестиција. Други модел полази од става да се порез плаћа у земљи извора,

али не и у земљи резиденства, што доводи до смањења и домаћих и иностраних инвестиција, као и премештање (селидбе) домаћег капитала у друге дестинације. Трећи модел полази од претпоставке да се порез плаћа у земљи извора и у земљи резиденства, при чему су инвестициони ефекти слични ефектима првог модела.

Прво део дисертације кандидат завршава детаљним приказом пореске конкуренције у земљама Југоисточне Европе (Албанија, Босна и Херцеговина, Бугарска, Црна Гора, Македонија и Румунија). На основу извештаја о конкурентности Светског економског форума, који анализира конкурентност земаља кроз сет институција, политика и фактора, кандидат је табеларно приказао позицију сваке од наведених земаља. Конкурентност сваке земље је посматрана у периоду 2011/2012. и 2012/2013. година, при чему је јасно назначена промена ранга у односу на 12 посматраних стубова конкурентности (институције, инфраструктура, макроекономска стабилност, здравство и образовање, високо образовање и обука, ефикасност тржишта добара, ефикасност тржишта роба, софистицираност финансијског тржишта, технолошка оспособљеност, величина тржишта, софистицираност пословања и иновације).

Други део докторске дисертације, под насловом „**Утицај страних директних инвестиција на развој земаља Југоисточне Европе**“, компонује пет логично међусобно повезаних поглавља. У првом поглављу кандидат је укратко, дидактички, анализирао процес финансијске глобализације, као и разлоге и облике међународног кретања капитала. За разлику од савремених економија које су значајно интегрисане у глобална финансијска тржишта, економије тржишта у настајању показују да је дошло до извесних, али недовољних, интеграција. Осим тога наведене су предности и недостаци финансијске глобализације, а затим елаборирани процеси у оквиру финансијске глобализације – процес интернационализације, финансијска либерализација, процес дерегулације и процес конгломерације. С обзиром да у процесу финансијске глобализације стране директне инвестиције имају запажену улогу за економски раст сваке националне економије, кандидат у наставку дисертације анализира разлоге – мотиве међународног кретања капитала. Мотиви међународног кретања капитала су бројни и испреплетени многим факторима. Према томе, може се слободно рећи да се мотиви кретања приватног капитала односе на остварење што већег профита, обезбеђење јефтине радне снаге као и ниске цене сировина. Један од мотива свакако да је и ширење (освајање) нових тржишта највише због величине тржишта једне земље као и веће могућности пласмана, уз коришћење локалних извора снабдевања и смањења трошкова транспорта. Уколико се посматра са становишта предузећа, односно земље корисника, основни мотив увоза капитала јесте обезбеђење средстава која недостају за пословање и развој, тј. за реализацију одређених пројеката. Након овог сегмента кандидат елаборира облике међународног кретања капитала – зајмовни капитал, портфолио инвестиције и директне стране инвестиције.

Друго поглавље другог дела дисертације кандидат је посветио перформансама страних директних инвестиција. Ту су пре свега нашла место разматрања структуре страних директних инвестиција (власнички капитал, реинвестирана добит и други облици капитала) а потом облика страних директних инвестиција – *greenfield* инвестиције, спајања и куповина (*merger and acquisition*) и заједничка улагања (*Joint venture*). За разлику од портфолио инвестиција где је мотив инвеститора профит уз гарантовану сигурност уложеног капитала, код директних страних инвестиција мотив инвеститора јесте стицање имовине уз право управљања предузећем. У наставку кандидат наводи и образлаже теорије директних страних инвестиција. Суштина ових теорија јесте да се објасне разлози заштите компанија које имају конкурентску предност на домаћем тржишту, а истовремено имају намеру да пренесу своју производњу у једну или више других земаља. Тако кандидат детаљно објашњава Вернонову теорију животног циклуса производа, теорију интернализације, теорију глобалног хоризонта, теорију тржишне несавршености, електричну теорију међународне производње, теорију преговарања као и *Geobusiness* теорију.

У трећем поглављу кандидат је обрадио мотиве инвеститора, али исто тако елаборирао и

мотиве примаоца страних директних инвестиција. Инвеститор мотиве налази у ресурсима, тржишту и ефикасном пословању, а земља прималац капитала у повећаној производњи, побољшању технологије и повећању ефикасности домаћих предузећа, развоју људског капитала, промоцији спољне трговине и повећању прихода.

Четврто поглавље посвећено је мултинационалним компанијама као носиоцима страних директних инвестиција. Чињеница да мултинационалне компаније данас представљају најзначајније носиоце страних директних инвестиција определиле су кандидата да, *прво*, детаљно анализира стратегије које спроводе мултинационалне компаније да би се заштитиле од неизвесности у погледу оптималне алокације ресурса, и то: а) игра конкурентности, са циљем да буду водеће компаније на светском тржишту, б) власништво над конкурентском компанијом спајањем или преузимањем и ц) формирањем стратешких савеза с конкурентима, *друго*, укаже и образложи стратегије које мултинационалне компаније имају да би ушле на ново тржиште, и то: а) стратегија уласка, б) власничка стратегија, ц) стратегија трансфера технологије, д) маркетинг стратегија и е) финансијска стратегија.

Након тога кандидат анализира ризике са којима се суочавају мултинационалне компаније као и земље које настоје да обезбеде прилив страних директних инвестиција. Самим пословањем ван граница матичне земље за мултинационалну компанију значи суочавање и са одређеним политичким ризицима, који представљају вероватноћу да ће такав утицај довести до промене у пословном окружењу, а који обично утиче на профит или неке друге циљеве мултинационалне компаније. Поред овог ризика, мултинационалне компаније се суочавају и са економским ризицима који су највише изражени управо у оној земљи у којој компанија има намеру да улаже свој капитал и обавља своје пословање. Под овим ризицима подразумевају се, између осталог, инфлација, дефицит и стопа раста националног дохотка по глави становника. У свом пословању мултинационална компанија може да се сусретне и са ризиком каматне стопе, и то у ситуацији када земља послује са више компанија. Подједнако важан јесте и регулаторни ризик, сразмерно томе у колико земаља мултинационалне компаније имају своје филијале. Уколико мултинационалне компаније имају филијале у више земаља аутоматски расте и важност овог ризика.

Ово поглавље кандидат завршава приказом и кратком елаборацијом стратегија које примењују земље у процесу привлачења страних директних инвестиција. За већину земаља у транзицији стране директне инвестиције представљају неопходан услов за повећање производње и извоза, а све у циљу обезбеђења стабилног економског раста и успешног сервисирања дугова.

У петом поглављу кандидат је извршио детаљну анализу утицаја страних директних инвестиција на развој земаља Југоисточне Европе (Албаније, Босне и Херцеговине, Бугарске, Македоније, Црне Горе, Румуније и Србије). Спроведена анализа је обављена на основу доступних секундарних података са којима располаже Светска банка. Временски оквир обухваћен анализом односио се на период од 2000. до 2012. године, док су анализирани показатељи били стране директне инвестиције, бруто друштвени производ, извоз и увоз. У емпиријском истраживању коришћене су технике *линеарне регресије* (метода корак унапред, метода корак уназад и метода корак по корак) и *корелационе анализе* (Спирманова корелација ранга). Кандидат је линеарном регресијом настојао да утврди да ли постоји утицај страних директних инвестиција на укупни економски развој земаља Југоисточне Европе, док је корелациона анализа имала задатак да, тамо где утицај постоји, дефинише његов ниво у поређењу са утицајем осталих променљивих. Да би се на адекватан начин одговорило на овај задатак кандидат је користио рачунарски програм Статистички пакет за друштвене науке, верзија 16.0 (*Statistical Package for Social Sciences - SPSS, Version 16.0*). Спроведена анализа је показала да од седам земаља ЈИЕ у којима је анализиран утицај страних директних инвестиција на њихов развој, у три земље се може рећи да је тај утицај значајан (Бугарска, Румунија и Србија). У случајевима Албаније, Босне и Херцеговине, Македоније и Црне Горе, а на основу обављених анализа, није утврђен значајнији утицај страних директних инвестиција на њихов развој. Према томе, може се потврдити став да стране директне инвестиције утичу на развој, али се не може сматрати да су оне одлучујући чинилац

анализираних земаља.

У оквиру **трећег дела** дисертације, под насловом „**Фискални аспекти унапређења конкурентности: ЕУ и Србија**“, у фокусу истраживања се нашао фискална политика као један од најзначајнијих сегмената укупне економске политике. Сагласно постављеној структури, кандидат је најпре приступио анализи фискалне политике Европске уније са становишта а) буџета и финансијске (фискалне) перспективе ЕУ, б) могућих и потребних реформи фискалне политике и ц) потреба хармонизације пореског система. У контексту ових питања, кандидат оправдано подсећа да је фискални суверенитет у ЕУ и даље ситуиран на националном нивоу (за разлику од монетарне политике која је централизована), што значи да чланице могу да воде фискалну политику у складу са својим економским, финансијским, друштвеним, социјалним и другим циљевима и потребама.

У наставку истраживања која се могу подвести под заједнички именитељ – фискална политика Србије – кандидат је значајну пажњу посветио а) утицају фискалне политике на макроекономска дешавања у Србији, б) улози фискалног система у обнављању конкурентности привреде Србије и ц) пореским подстицајима у систему пореза на добит.

Након рецесије коју је проузроковала светска економска криза, српска привреда се почела опорављати, што је довело да реалног раста БДП од 1%. Међутим, услед другог таласа кризе опоравак је успорен, а бројни економски и финансијски индикатори исказују забрињавајуће тенденције. Управо из тих разлога је за Србију од изузетне важности да привуче што више страних директних инвестиција. Да би се то постигло, упозорава кандидат, неопходно је да се, између осталог, изврше радикалне реформе готово у свим сегментима јавног сектора. Са становишта предмета истраживања докторске дисертације то конкретно подразумева реформу пореског система, односно система опорезивања добити и дохотка. Искуства развијеног света су верификовала тезу да порез на добит репрезентује важнији порески инструмент за подстицање привредне активности у домицилном окружењу али и за привлачење страног капитала.

Иако се порески систем Србије налази у процесу сталних, пре свега парцијалних, реформи и даље се препознаје потреба да се важећа нормативна решења мењају, како би овај сегмент фискалног система био више у функцији обезбеђења конкурентности Србије у привлачењу страних директних инвестиција. У тим реформама, кандидат констатује да би требало више консултовати искуства развијених земаља, а посебно успешних земаља у региону најмање из два разлога: *прво*, то су земље које имају сличну привредну структуру као и концепт опорезивања и *друго*, ради се о земљама које директно конкуришу Србији у привлачењу страног капитала. У контексту ових и оваквих размишљања, кандидат оправдано упозорава на потребу максималног опреза при дизајнирању мера пореских подстицаја, јер креатори фискалног система могу, без обзира на мотив, потезом пера да дискриминишу неке привредне субјекте или да непотребно и неоправдано доведу у повољнији статус друге пословне субјекте. Имајући у виду наведено, кандидат у наставку анализира (а) утицај и улогу фискалне политике на макроекономска дешавања у Србији, (б) улогу фискалног система у обнављању конкурентности привреде Србије и (ц) пореске подстицаје у систему пореза на добит.

Треба нагласити да је овај теоријски осврт кандидат „обогатио“ бројним табелама и графичким приказима значајних економских и финансијских индикатора (ефекти фискалне политике; кретање и структура прихода; кретање и структура расхода; упоредни преглед стопе пореза на добит; структура јавних прихода Србије; порески подстицаји у процесу изградње конкурентности; приходи од пореза на добит у Србији и одабраним земаљама чланицама ЕУ; финансијска подршка инвеститорима у Србији) и тако омогућио целивности и прецизније извођење анализа и оцена макроекономске ситуације у Србији, с једне стране, и у значајној мери олакшао разумевање ових сложених економских категорија, с друге стране.

У **четвртном делу** дисертације, под насловом „**Ефекти пореских инструмената у контексту привлачења страних директних инвестиција**“, кандидат је истраживања организовао у два поглавља. У оквиру првог поглавља детаљно су приказане и анализирани (а) тенденције

страних директних инвестиција у земљама Југоисточне Европе и (б) структура и карактеристике страних директних инвестиција у земљама Југоисточне Европе. Кандидат наглашава да у привредним стратегијама земаља Југоисточне Европе стране директне инвестиције заузимају значајну позицију, при чему су највећим делом усмерене у производни сектор који показује запажену профитабилност. На основу прикупљених секундарних података мр Дарко Марјановић је дао детаљан приказ и извршио адекватну анализу нето прилива/одлива страних директних инвестиција *per capita*, као и нето прилива/одлива страних директних инвестиција у БДП-у, и изводи закључке да ова врста инвестиција још увек нема реално могући и преко потребни утицај на привреду земаља у транзицији. Ова теза је нарочито уочљива ако се посматрају *greenfield* и *M&A* инвестиције у последње две године, с обзиром да је дошло до њиховог смањења за 33%, односно 45%.

Посматрајући одабране земље Југоисточне Европе, кандидат је учинио не мали напор и детаљно приказао бројне показатеље страних директних инвестиција (нпр.: прилив/одлив СДИ, стање прилива/одлива СДИ, број *greenfield* инвестиција, вредност *greenfield* пројеката, као и улазни ток СДИ) у временском оквиру од 2007-2012. године. Вредна пажње је и чињеница да је кандидат на основу података Светске банке приказао ранг сваке од посматраних земаља у односу на земље ОЕЦД-а, користећи *индикатор покретања пословања*, као и *број процедура* које су потребне за покретање производног циклуса. Након детаљног квантитативног приказа, извршена је идентификација предности које земља има и које би морала да искористи, али исто тако и недостатака, односно ограничавајућих фактора у процесу привлачења страних директних инвестиција.

Посебну пажњу кандидат је посветио оцени атрактивности Србије као инвестиционе дестинације. Да би обезбедио квалитетну и поуздану основу за анализу и оцену позиције Србије, кандидат је у оквиру емпиријских истраживања користио *УНЦТАД-ове индикаторе атрактивности* земаља за улагање и *индикаторе пословања* према стандардима Светског економског форума. Према стандардима УНЦТАД-а, индикатори значајни за привлачење страних директних инвестиција односе се на *индекс атрактивности*, *индекс потенцијала* и *индекс доприноса* укупних прилива страних директних инвестиција. Посматрајући светске економије, а на основу *индекса економских слобода*, Србија се налази у групи земаља слободне економије четвртог реда, односно блага репресивна економија. Можда најбољу слику о Србији као инвестиционој дестинацији могу да дају *индикатори пословања према стандардима Светске банке*. Ови индикатори су веома битни јер се на основу њих класификују земље према томе колико је у њима, са административног становишта, лако основати, водити и затворити предузеће. Овај део истраживања је детаљно обухватио десет индикатора (*покретање пословања*, *издавање грађевинских дозвола*, *добивање кредита*, *заштита инвеститора*, *плаћање пореза*, *прекогранична трговина*, *доступност електричне енергије*, *регистрација имовине*, *примена уговора* и *решавање insolventности*), њихове промене у последњих осам до десет година као и компаративни аспект - Србија земље ОЕЦД-а, Европе и Централне Азије. На основу приказаног стања кандидат закључује да је Србија веома лоше позиционирана, и то документује са јасним и уверљивим табеларним и графичким приказима. У односу на посматране земље Србија се у већини случајева налази на последњем месту, што даје јасан сигнал да је неопходно да се изврши модернизација производних капацитета уз константно улагање у образовање и стручност радника.

Осим тога, кандидат је дужну пажњу посветио и *индексима глобалне конкурентности*. Полазна основа је извештај Светског економског форума, као једне од најреферентнијих публикација која се бави међународном конкуренцијом и која анализира 144 земље дајући упоредну анализу пословне климе и приказ услова пословања из перспективе привредника. Анализа конкурентности везује се за *глобални индекс конкурентности*, који своје упориште има у дванаест стубова конкурентности. Ови стубови обухватају (а) *основне захтеве* (институције, инфраструктура, макроекономска стабилност, здравство и образовање), (б) *факторе повећања ефикасности* (високо образовање и обука, ефикасност тржишта добара, ефикасност тржишта роба, софистицираност финансијског тржишта, величина тржишта) и (ц) *факторе иновативности и софистицираности* (софистицираност пословања, иновације). Уколико упоредимо резултате *Индекса глобалне конкурентности* у последње две године, примећује се да је Србија по укупној оцени конкурентности остала на 95 месту, што значи да

у том периоду, упркос предузетим реформским мерама, није дошло до промене ранга. На основу овог ранга кандидат изводи закључак да Србија нема добру позицију са становишта конкурентности, пре свега због још увек великог утицаја државе на економска кретања, као и недовољне ефикасности бројних сегмената реалног и финансијског сектора.

Пети део дисертације, под насловом „Анализа резултата пореске конкурентности Србије“, представља како по обиму тако и, још више, по садржају централни и најзначајнији сегмент рада. У принципу, компонују га два међусобно уско повезана поглавља: (а) методологија емпиријског истраживања и (б) резултати емпиријског истраживања о пореској конкурентности Србије.

Пошто је у последњем поглављу претходног дела дисертације извршио анализу и оцену атрактивности Србије као инвестиционе дестинације, кандидат се определио да почетак петог дела рада посвети елаборацији методологије емпиријског истраживања о утицају пореске конкуренције на прилив страних директних инвестиција у Србији. Намера кандидата је да закључке претходних углавном теоријских поглавља провери на примеру највећих страних инвеститора који послују у Србији и да изврши компарацију стања у Србији са стањем у осталим земљама Југоисточне Европе.

Уважавајући овакав приступ, кандидат је детаљно приказао стратегије и дизајн истраживања; дизајн анкетног упитника; обавио тестирање релевантности, смислености и јасноће питања из упитника; дефинисао основни скуп истраживања; на основу Кронбаховог показатеља алфа извршио проверу унутрашње сагласности и поузданости прикупљених података и на крају, указао да је за обраду и анализу прикупљених података користио рачунарски програм – Статистички пакет за друштвене науке, верзија 16.0 (Statistical Package for Social Sciences – SPSS, Version 16.0).

Кандидат је организовао истраживање помоћу квантитативног приступа уз коришћење методе испитивања, односно анкетне технике (анкетирање путем електронске поште). Анкетни упитник који је коришћен састојао се из четири дела. У првом делу упитника питања су се односила на основне информације о испитаницима - инвеститорима. Подаци су били везани за основну делатност страних инвеститора, степен њихове интернационализације, начин уласка на тржиште Србије, величина пословне јединице као и висина инвестиције која је уложена у Србију. Други део упитника односио се на мотиве који су значајни за одлуку страних инвеститора да инвестирају у Србију. Трећи део упитника имао је за циљ да прикаже утицај економских, политичких, правних и друштвених фактора на пословање страних инвеститора у Србији. У оквиру четвртог дела формулисана су питања на основу којих је непосредно истраживана пореска конкурентност у Србији. Овај део је требало да прикаже значај пореских олакшица у појединим областима за пословање страних инвеститора у Србији, значај појединих чинилаца пореског система, степен утицаја нефискалних намета и других дацбина (царина, акциза, накнада и доприноса), оцењивање степена пореске конкурентности Србије у односу на друге земље, уз испитивање могућности за поновно улагање уколико би у Србији биле ниже ефективне стопе пореза на добит и пореза на доходак.

У оквиру другог поглавља кандидат је извршио приказ резултата емпиријског истраживања о пореској конкурентности Србије са становишта највећих инвеститора који послују у Србији у последњих 10-ак година. На основу спроведеног емпиријског истраживања и резултата до којих је кандидат дошао, мотиви страних инвеститора за инвестирање у Србију највише су резултат цене радне снаге као и жеље за освајањем новог тржишта. Што се тиче фискалног односно пореског аспекта, мотивисаност регионалних компанија да инвестирају у Србију највише долази до изражаја због могућности умањења пореског оптерећења и карактеристика пореског система, као и због избегавања двоструког опорезивања. За стране инвеститоре који послују у Србији, а са аспекта пореских олакшица, најзначајније су оне које се односе на порез на добит, а након њих пореске олакшице за запошљавање нових радника и олакшице за предузећа која извозе. Уколико се посматра степен утицаја висине стопе пореза на добит, инвеститори сматрају да је она од значаја приликом опредељења за улагање у Србију, док је са друге стране значај стопе пореза на доходак грађана неутралан. И поред свега наведеног, а на основу спроведеног истраживања, кандидат долази до закључка да велики број страних инвеститора не би био спреман да поново инвестира у Србију.

У **Закључним разматрањима** кандидат је на основу проведених истраживања и извршених анализа и оцена у појединим сегментима дисертације (а) *експлицитно навео резултате истраживања о пореској конкурентности земаља Југоисточне Европе* на основу података Светског економског форума и Извештаја Светске банке, (б) *извео закључке емпиријског истраживања о пореској конкурентности Србије* и (ц) *дефинисао теоријски и практични допринос истраживања*.

Ради што јаснијег и потпунијег разумевања резултата истраживања кандидат је указао на ограничења као и препреке за даља истраживања ове актуелне и надасве комплексне проблематике.

У последњем делу докторске дисертације су **Прилози**, и то: (а) утицај страних директних инвестиција на развој земаља ЈИЕ – регресиона и корелациона анализа, (б) анкетни упитник, (ц) пропратно писмо испитаницима – инвеститорима, (д) писмо подршке истраживању од Агенције за промоцију страних инвестиција и извоза Републике Србије, (е) скраћенице које су коришћене за обележавање статистичких појмова, анализа и тестова, (ф) референтне вредности Коенових критеријума на основу којих су вредновани подаци добијени у емпиријском истраживању и (г) формуле за израчунавање вредности статистички значајних разлика добијених једнофакторском анализом варијансе различитих група испитаника и т-тестом изведених група.

VI СПИСАК НАУЧНИХ И СТРУЧНИХ РАДОВА КОЈИ СУ ОБЈАВЉЕНИ ИЛИ ПРИХВАЋЕНИ ЗА ОБЈАВЉИВАЊЕ НА ОСНОВУ РЕЗУЛТАТА ИСТРАЖИВАЊА У ОКВИРУ РАДА НА ДОКТОРСКОЈ ДИСЕРТАЦИЈИ

M23 – Рад у међународном часопису са Thompson-Reuters SSCI листе (1)

- Radojević, P., **Marjanović, D.**, Radovanov, T. (2014), *The Impact of Firm's Characteristics on Export Barriers Perception - A Case of Serbian Exporters*, Prague Economic Paper, University of Economics in Prague, Czech Republic, No. 4/2014, ISSN 1210-0455, pp. 426-445. (Impact Factor - 0.561)

M24 – Рад у часопису међународног значаја верификован посебном одлуком (1)

- Радоевић, П., **Марјановић, Д.** (2011), *Конкурентност домаће прехранбене индустрије у области дизајна производа и паковања*, Економика пољопривреде, вол. 58, бр. 4, стр. 735-748, УДК 663/664:658.788.4, ISSN 0352-3462

M33 – Саопштење са међународног скупа штампано у целини (3)

- **Marjanović, D.**, Radojević, P., Dragaš, R. (2013), *Competitiveness In The Serbian Economy In The Period Of Crisis*, III International Symposium Engineering Management and Competitiveness (EMC 2013), Tehnološki fakultet „Mihajlo Pupin“ Zrenjanin, pp. 323-328, ISBN 978-86-7672-202-0
- **Marjanović, D.**, Pjanić, M., Radojević, P. (2012), *The Effects Of Tax Competition On The Operations Of Multinational Companies*, II International Symposium Engineering Management and Competitiveness (EMC 2012), Tehnološki fakultet „Mihajlo Pupin“ Zrenjanin, pp. 211-216, ISBN 978-86-7672-165-8
- **Marjanović, D.**, Radojević, P. (2011), *Competitiveness of the economy in attracting foreign direct investment*, II International Symposium Engineering Management and Competitiveness (EMC 2011), Tehnološki fakultet „Mihajlo Pupin“ Zrenjanin, pp. 215-220, ISBN 978-86-7672-135-1

M44 – Рад у истакнутом тематском зборнику водећег националног значаја (1)

- **Marjanović, D.**, Radojević, P. (2013), *Foreign Direct Investments As An Engine Of Economic Growth And Development Of Serbia*, International Scientific Conference „POST CRISIS RECOVERY“ BBA, IES, Belgrade, pp. 349-364, ISBN 978-86-7852-034-1

M51 – рад у водећем часопису националног значаја (2)

- **Марјановић, Д.,** Радичић, М., Радојевић, П. (2012), *Утицај пореске конкуренције на стране директне инвестиције у Србији*, Анали Економског факултета у Суботици, бр. 28, стр. 57-69, УДК 330, ISSN 0350-2120
- **Марјановић, Д.,** Радојевић, П. (2011), *Стране директне инвестиције у привреди Војводине*, Анали Економског факултета у Суботици, бр. 25, стр. 127-138, УДК 330, ISSN 0350-2120

M63 - Саопштење са скупа националног значаја штампано у целини (1)

- **Марјановић, Д.,** Пјанић, М. (2010), *Утицај страних директних инвестиција на раст и развој српске привреде*, Савез економиста Србије и Економски факултет Крагујевац, стр. 308-319, ISBN 978-86-6091-010-5

VII ЗАКЉУЧЦИ ОДНОСНО РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА

Увидом у докторску дисертацију јасно се уочава да она садржи систематизовану истраживачку грађу, што је омогућило кандидату да уз примену одговарајуће методологије научног рада и прикупљене врло импресивне теоријске и емпиријске библиографске грађе, као и властитих емпиријских истраживања, изведе појединачне и синтетизоване закључке и препозна савремене тенденције и могућности у оквиру пореске конкуренције и прилива страних директних инвестиција.

Основни резултати докторске дисертације су: (а) у условима изражене економске, финансијске и социјалне кризе у Србији у први план долази питање обезбеђења капиталне компоненте развоја (стране директне инвестиције осим капиталне доносе и компоненту знања, маркетинга, организационих техника и решења), (б) крајем XX и почетком XXI века дошло је до пораста прилива страних директних инвестиција у земљама Југоисточне Европе, што се може приметити и на основу прилично високих стопа раста извоза као и све већег броја пројеката финансираних од стране мултинационалних компанија и (ц) стране компаније заобилазе Србију.

Посматрајући стубове конкурентности, као и ранг земаља Југоисточне Европе, види се да Србија заостаје за водећим земљама готово у свим сегментима. Генерални закључак јесте да се Србија према укупној оцени конкурентности налази на 95. месту, и да је најлошије позиционирана од свих посматраних земаља Југоисточне Европе.

Након што је кандидат, користећи секундарне податке, дошао до резултата који Србију по конкурентности сврставају међу последње, циљ је био да се на основу одговарајућег емпиријског истраживања утврди конкурентност Србије и да ли постоје баријере које ограничавају прилив страних директних инвестиција.

Реализујући постављене циљеве и задатке истраживања уз примену дефинисане научне методологије и коришћење референтне домаће и иностране теоријске и емпиријске грађе кандидат је дошао до закључака који су потврдили како основну тако и додатне (помоћне) хипотезе:

- на основу добијених резултата истраживања у потпуности је потврђена хипотеза да извори препрека са којима се страни инвеститори суочавају приликом реализације директних инвестиција у Србији имају интерно и екстерно порекло;
- на основу спроведеног истраживања и добијених података потврђено је да порез на добит правних лица и порез на доходак грађана у значајној мери опредељују стране инвеститоре да свој капитал улажу у Србију;
- на основу резултата истраживања потврђена је претпоставка да, упркос великом значају пореских фактора, на прилив страних директних инвестиција значајно утичу правни, политички, економски и друштвени фактори. У оквиру економског окружења, страни инвеститори су као најзначајнији чинилац означили трошкове пословања, затим следи порески систем, ниво конкуренције и финансијски и банкарски систем, док су најниже

просечне оцене добили девизни курс, стопа инфлације, каматна стопа и приступ кредитима. За своје пословање у Србији страни инвеститори су као најзначајнији политички фактор означили стабилност власти, затим владавину права, ефикасност владиних тела, ефикасност општинских власти и државне бирократије и ниво спроведених реформи. Најниже просечне оцене инвеститори су дали имиџу Србије у свету и ефикасности полиције. Као најзначајнији правни фактор инвеститори су навели власничке односе, затим радно законодавство, спровођење закона, поверење у правни систем, доступност правне помоћи, извршење судских пресуда и ефикасност судова. Анализирајући значај друштвених чинилаца, страни инвеститори су навели ниво криминалитета као најзначајнији фактор, као и квалификованост радне снаге, однос према странцима, ниво безбедности, морални кодекс, ниво мита и корупције, док су најниже просечне оцене инвеститори дали историјско-културној блискости са Србијом и потрошачкој снази купаца.

Уважавајући напред наведено, Комисија стоји на становишту да је кандидат мр Дарко Марјановић успешно обавио планирана истраживања уобличена у докторску дисертацију, остварио постављене циљеве, показао потребну способност и знање за обављање научних истраживања и дао научни допринос развоју теорије и праксе у оквиру пореске конкуренције и страних директних инвестиција, као основног подручја истраживања.

VIII ОЦЕНА НАЧИНА ПРИКАЗА И ТУМАЧЕЊА РЕЗУЛТАТА ИСТРАЖИВАЊА

Иако се бави бројним и врло комплексним питањима пореске конкуренције као легитимне мере у стварању што конкурентнијег пословног амбијента за стране директне инвестиције, дисертација је написана прегледно, јасно и прецизно. Уочљив је систематичан начин презентације мишљења, анализа и оцена и складан спој теоријског и емпиријског приступа проблематици пореске конкуренције и страних директних инвестиција у земљама Југоисточне Европе. Осим тога, излагања карактерише логичан след и запажен осећај мере при елаборацији појединих сегмената рада.

Кандидат је у истраживању користио научне методе, односно теоријске приступе и методолошке принципе који су иманентни савременој финансијској науци и примерени предмету и циљевима истраживања.

При истраживању сложених, актуелних и бројних питања која се јављају у контексту места и улоге пореске конкуренције у привлачењу страних директних инвестиција у земље Југоисточне Европе, са посебним освртом на Србију, кандидат је користио изузетно богату и веома актуелну домаћу и претежно страну библиографску грађу, референтне резултате емпиријских истраживања домаћих и страних аутора. Посебно ваља указати на истраживања која је мр Дарко Марјановић организовао помоћу анкетне технике (анкетирање путем електронске поште). Избор оваквог истраживачког приступа, иако није имун на извесне недостатке, опредељен је чињеницом да је једноставнији за администрирање, добијени одговори су конзистентнији с обзиром на то да су испитаници – инвеститори ограничени у одговорима на неколико фиксних алтернатива и нижи су трошкови испитивања.

Прикази и тумачења резултата истраживања дати су прегледно кроз текст, бројне табеле, графиконе, слике и прилоге. Изведене анализе, оцене и закључци су јасни и садржајни, засновани на достигнућима савремене теорије и добре праксе, фокусирани на предмет, дефинисане циљеве и постављене хипотезе истраживања.

IX КОНАЧНА ОЦЕНА ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

1. Да ли је дисертација написана у складу са образложењем наведеним у пријави теме

Докторска дисертација је урађена у складу са дефинисаним предметом и истраживачким задатком, датим образложењима и утврђеним циљевима наведеним у пријави рада.

Међутим, поредећи пријављену и коначну верзију докторске дисертације у смислу структуре, могуће је приметити извесна одступања која се изражавају у сажимању и спајању, односно рашчлањавању и декомпозицији појединих сегмената. Тако је кандидат у оквиру првог дела дисертације тачку 3. и тачку 4. проширио. У оквиру другог дела рада подтачка 2.2. је у краћој мери проширена, а подтачке 2.3. и 4.1. су скраћене. У оквиру овог дела је додата тачка 5. која је знатно допринела сагледавању анализе истраживане проблематике. Трећи део дисертације је такође претрпио извесне измене. Пре свега, у оквиру тачке 1. уведена је нова подтачка 1.1., а подтачка 1.3. и 1.4. су проширене. У оквиру четвртог дела су извршене најзначајније промене. Поред рашчлањавања подтачке 1.2. и 2.2., тачка 3. која је значајно промењена, је промовисана у пети део дисертације и сада, како по свом обиму, а још више по садржају, представља најзначајнији сегмент рада.

Комисија стоји на становишту да су учињене промене прихватљиве јер су (а) омогућиле постављање логичније структуре, (б) допринеле свестранијој анализи и (ц) лакшем и потпунијем разумевању улоге пореске конкуренције у процесу привлачења преко потребних страних директних инвестиција.

2. Да ли дисертација садржи све битне елементе

Докторска дисертација садржи све битне елементе који су иманентни за ову врсту истраживачких пројеката.

3. По чему је дисертација оригиналан допринос науци

Оригиналност научног доприноса докторске дисертације превасходно се налази у: (а) дефинисаном проблему и постављеним циљевима истраживања, (б) систематизованом приказу владајућих ставова о проблематици пореске конкуренције и значају страних директних инвестиција, (ц) јасној и концизној презентацији утицаја (улоге) страних инвестиција на развој земаља Југоисточне Европе, (д) прегледној и прецизној идентификацији и експликацији мотива како страних инвеститора тако и примаоца страних директних инвестиција, (е) детаљној анализи утицаја фискалног система и фискалне политике на макроекономска дешавања у Србији и (ф) оцени атрактивности Србије као инвестиционе дестинације.

Посебан допринос се може тражити у оквиру петог дела дисертације где кандидат на основу емпиријских истраживања анализира и валоризује пореску конкурентност Србије. У ту сврху кандидат је дефинисао методологију емпиријског истраживања и на основу прикупљених података приступио анализи и оцени пореске конкурентности Србије. Емпиријска истраживања кандидат је организовао са становишта (а) мотива страних инвеститора, (б) фактора пословног окружења (фактори економског, политичког, правног и друштвеног окружења) и (ц) перцепције страних инвеститора о пореској конкурентности Србије.

На основу проведених емпиријских истраживања, чија је оригиналност евидентна, кандидат је уобличио врло богат сет мера које ће у значајној мери инвеститорима олакшати доношење одлуке чији ће исходи бити материјализовани у будућности.

4. Недостаци дисертације и њихов утицај на резултат истраживања

Комисија стоји на становишту да у дисертацији нису примећени недостаци који би битно умањили позитивну оцену предмета, циљева и резултата истраживања.

X ПРЕДЛОГ

На бази извршене анализе резултата истраживања докторске дисертације кандидата мр Дарка Марјановића под насловом „**Пореска конкуренција и стране директне инвестиције у земљама Југоисточне Европе**“, Комисија констатује да је кандидат, користећи релевантну научну методологију и веома богату домаћу и нарочито инострану литературу и документациону основу, као и емпијске и правне изворе, обрадио пријављену дисертацију на задовољавајући начин и тиме доказао исправност постављених хипотеза. Посебан квалитет дисертације представља чињеница да је рад написан прегледно и прецизно, јасним стилем, добро формираним и интонираним реченицама, да је добро поткрепљен изворима и статистичким подацима и да верно одсликава дешавања на теоријско-емпиријском пољу пореске конкуренције и страних директних инвестиција. С тога ваља очекивати да резултати ове дисертације буду од запажене користи у актуелним расправама у контексту привлачења страних директних инвестиција у Србији али и у земљама у транзицији.

Имајући у виду изложено, Комисија има задовољство да предложи Наставно-научном већу Економског факултета у Суботици да:

- а) прихвати позитивну оцену докторске дисертације под насловом „**Пореска конкуренција и стране директне инвестиције у земљама Југоисточне Европе**“ и
- б) одобри кандидату мр Дарку Марјановићу јавну одбрану докторске дисертације пред Комисијом која је овај Извештај сачинила и потписала.

У Суботици, 09.07.2014. године

ЧЛАНОВИ КОМИСИЈЕ

(Др Марко Радичић, редовни професор
Економског факултета у Суботици,
Универзитет у Новом Саду)

(Др Јова Радић, ванредни професор Економског
факултета у Суботици, Универзитет у Новом
Саду)

(Др Сениша Остојић, ванредни професор
Економског факултета у Суботици,
Универзитет у Новом Саду)

(Др Јадранка Ђуровић-Тодоровић, редовни
професор Економског факултета у Нишу,
Универзитет у Нишу)

(Др Витомир Старчевић, доцент Факултета
пословне економије у Бијељини, Универзитет у
Источном Сарајеву)

IZDVOJENO MIŠLJENJE

Na osnovu odluke Nastavno-naučnog veća Ekonomskog fakulteta u Subotici od 16. 01. 2014. godine imenovan sam za člana komisije za ocenu i odbranu doktorske disertacija

**mr Darka Marjanovića,
pod mentorstvom prof. dr Marka Radičića**

U skladu sa zahtevom dekana dostavljam detaljan pismeni izveštaj u smislu mišljenja o disertaciji mr Darka Marjanovića.

Prvo, naslov doktorske disertacije je u suprotnosti sa strukturom i sadržinom doktorske disertacije. Naime, poreska konkurencija i strane direktne investicije u zemljama jugoistočnog Balkana, nije u skladu sa strukturom disertacije, a ni sa realnim načinima privlačenja stranih direktnih investitora, koje se odvijalo putem subvencija, direktnih finansijskih davanja. Naime, kandidat pod pojmom poreske konkurencije podrazumeva institucionalna rešenja oporezivanja dobiti preduzeća u navedenim ekonomijama, pogledati strane od 33 do 44. U tom delu kandidat piše o konkurentnosti albanske ekonomije, ekonomije Bosne i Hercegovine, ekonomije Bugarske, Crne gore, Makedonije, Rumunije, i porezu na dobit u tim ekonomijama, ali ne i o poreskoj konkurenciji. Dok u trećem delu on piše o stranim ulaganjima, ali ne pravi nikakvu vezu ili korelaciju izmedju poreske konkurencije i stranih direktnih investicija. Poreska konkurencija predstavlja raspodelu nacionalnog tereta oporezivanja sa **kapitala** na manje mobilne resurse, znači resurse koji su manje pokretljivi, kao što je **rad**. Takođe kandidat nerazume pojmove konkurentnost ekonomije i investiciona klima za privlačenje investicija i poreska konkurencija. Čitanjem doktorske disertacije video sam da je naslov disertacije delimično plagiran iz teksta prof. dr Božidara Raičevića. Tekst profesora Raičevića nosi naslov Raičević B. Nenadić J. (2004) Poreska konkurencija opšti osvrt, Ekonomski anali br. 62 Beograd str. 55. Mada se ovaj članak teško pronalazi pod tim brojem i tim podacima.

Neophodno je definisati pojam poreske konkurencije. Naime pod poreskom konkurencijom se podrazumeva oblik regulatorone konkurencije, koja postoji onda kada vlada jedne ekonomije odluči da nižim fiskalnim opterećenjem podstakne priliv resursa ili obeshrabri odliv tih resursa. Najčešće to znači vladinu strategiju privlačenja stranih direktnih i portfolijo investicija, dakle stranih ulaganja. Ponavljam, govori se o direktnim i portfolijo investicijama, a ne samo o direktnim investicijama, zato je najbolje reći **stranim ulaganjima**. **Poreska konkurencija takođe znači rast vrednosti resursa zaposlenih** smanjenjem nivoa oporezivanja zarada, dakle poreza i doprinosa na zarade, i/ili to znači posebne poreske preferencije, čime se stvaraju komparativne prednosti. **Pojedini ekonomisti smatraju** da je poreska konkurencija korisna u podizanju ukupnih poreskih izuzimanja ili oslobađanja zbog pre svega nižih korporativnih poreskih stopa, te onda stimulanja ekonomskog rasta. **Drugi ekonomisti smatraju da je poreska konkurencija uglavnom štetna** jer iskrivljuje investicione odluke i na taj način smanjuje efikasnost alociranja kapitala, drugim rečima raspodeljuje se i nacionalni teret oporezivanja sa kapitala na manje mobilne resurse, znači resurse koji su manje pokretljivi, kao što je rad. Takodje, podriva demokratiju i demokratski sistem u društvu primoravajući vladu da menja poreski sistem na način koji glasači ne žele, a i česta promena poreskog sistema nije dobra, jer upravo deluje obrnuto i kontraproduktivno na privlačenje stranih investicija **Poreska konkurencija** takođe teži da poveća birokratiju i složenost u nacionalnim i međunarodnim poreskim sistemima, Praktično to znači upravo da vlade stalno menjaju svoje

poreske sisteme uzimajući u obzir „konkurentnost” svog nacionalnog poreskog okruženja. **Takođe postoji malo dokaza da niže (ili više) poreske stope promovišu ekonomski rast. zato što na privlačenje stranih ulaganja direktnih i portfolijo utiču i neekonomski pokazatelji, ili nekomercijalni rizici.** (Vidi šire o tome S. Ostojić, **Insurance and Management of Political Risk Exposure in Developed Economics and Serbia**, Siniša Ostojić, Željka Unković, The South East European Journal of Economics and Business (SEE Journal). To je ukralo o poreskoj konkurenciji o čemu jasno i glasno mr Darko Marjanović nije reako ni reč.

Dalje, kandidat Darko Marjanović nezna o čemu piše i šta istražuje budući da mu je temu odredio mentor. Marjanović nezna šta je to poreska konkurencija, u radu ovaj pojam poreske konkurencije on meša sa poreskom arbitražom. **PORESKA ARBITRAŽA JE POJAM KOJI NIJE POVEZAN SA PORESKOM KONKURENCIJOM.** Takođe, poreska konkurencija se meša sa pojmom poresko opterećenje. **PORESKO OPTEREĆENIE NIJE ISTO ŠTO I PORESKA KONKURENCIJA.** Po mom mišljenju kandidat je radio dva rada ili tri rada koji nisu međusobno povezani. To praktično znači da nije kvantitativno određen jasan odnos između poreske konkurencije i stranih direktnih investicija. Postoje neke formule na kraju rada koje su naslovljene kao statistički značajne razlike i tako dalje to je obična nejasna i zamagljena suština neke stvari koje kandidat ni sam ne razume i teško da može objasniti ne kom drugom.

Tako profesor Wolfgang Schone, za poresku konkurenciju kaže,

„Govoreći o poreskoj konkurenciji u Evropi nije isto što i govoriti o poreskoj konkurenciji u nekoj apstraktnoj ekonomiji. To govori o ponašanju ekonomskih subjekata i državnih institucija u određenom geografskom, političkom, ekonomskom i pravnom ambijentu. ” „*Tax Competition in Europe General Repor*”, Dr Wolfgang Schön Max Planck Institute Munich”

Nova mera Vlade Srbije od 2014 godine kojom se menja poreski sistem Srbije

”Послодавци који запосле до 10 радника бивају ослобођени 65% пореза и доприноса на зараде, 70% до 100 новозапослених радника и 75% ослобођења за преко 100 новозапослених радника”.

Dakle u Srbiji je visoko poresko opterećenje zaposlenih i zato Vlada republike Srbije donosi ovakvu odluku iz dela smanjenja poreske opterećenosti. Ali Fiskalni savet smatra da takva odluka nije dobra, zbog toga

“Предложене законске измене којима се прописују привремено ослобађање послодаваца од плаћања дела пореза и доприноса на зараде новозапослених радника нису у складу са добром poreskom праксом. Нацрти предложених измена Закона о доприносима за обавезно социјално осигурање и Закона о порезу на доходак грађана прописују ослобађање послодаваца од обавезе уплате дела пореза и доприноса на зараде (од 65% до 75%) за новозапослене раднике у периоду од јуна 2014. до јуна 2016. године. Идеја законодавца је да поменуте олакшице за новозапослене раднике стимулишу легализовање постојећих радника који раде у сивој зони и подстакну повећање страних инвестиција у Србији. Међутим, изабрани механизам за остваривање ових циљева није у складу са добром poreskom праксом јер ће створити дисторзије између poreskog третмана тренутно запослених радника и новозапослених радника у наредне две године”

Molim vas bitni su korporativni porezi, za ocenu poreske konkurentnosti, toga nema u radu i istraživanju.

U svim navedenim ekonomijama koje je analizirao navodno mr Darko Marjanović, posmatra se konkurentnost ekonomije i govori o institucionalnim rešenjima u pogledu oporezivanja dobiti preduzeća i sa tim povezano jačanju investicione klime. Ne analiziraju se **korporativni porezi** u navedenim ekonomijama. Nažalost poreska konkurencija ne znači kretanje prosečnih poreskih stopa na dobit preduzeća kako kaže autor, a što se najbolje vidi u grafikonima br. 1 kretanje prosečnih poreskih stopa poreza na dobit i indikatora oporezivanja po zemljama i u grafikonu br. 2 Evolucija poreskih stopa na dobit preduzeća u EU 15. Sve to se nalazi na strani 18 bez izvora i zamislite doktorat sa podacima Eu 15, pa zna se da ima 18 zemalja članica EMU i 28 zemalja članica EU, pa kako onda podaci za 15 zemalja članica. Predlažem kandidatu da se nauči da posećuje Eurostat. Očigledno kandidat je dobio podatke ali ih nije na najbolji način razumeo **JEDNO JE KONKURENTNOST EKONOMIJE A DRUGO JE PRIVLAČENJE INVESTICIJA DIREKTNIH MADA SE I TU NESLAŽEM JER SU DIREKTNE INVESTICIJE ULAZILE PRE SVEGA PREKO PORTFOLIO INVESTICIJA**. Upravo zato predlažem da mr Darko Marjanović pročita knjigu Gordon J. Alexander, William F. Shape, Jeffery V, Baukey, 2010 Fundamental of Investments Third edition, Prentice Hill, jer se u toj knjizi govori o **INVESTICIONOJ KLIMI I PRIVLAČENJU INVESTICIJA DIREKTNIH I PORTFOLIO ŠTO SE I VIDI IZ NASLOVA KNJIGE**.

Povezano sa ovim prvim impresijama je i činjenica da u strukturi rada nigde nije uspostavljena veza ili korelacija između poreske konkurencije i konkurentnosti ekonomije i privlačenja stranih direktnih investitora, pa se može zaključiti da je reč o dva sasvim razdvojena rada koji bi se mogli napisati, jedno je dakle strane direktne investicije a drugo je poreska konkurencija i konkurentnost ekonomije. Konkurentnost ekonomije ima za cilj jačanje izvoza i izvoznog potencijala ekonomije to je ono što nedostaje srpskoj ekonomiji ali i ekonomijama jugoslovenskog Balkana. Takođe tabele su pomorske u smislu da su podaci iz daleke prošlosti naročito je to vidljivo na strani 20. naslov tabele je Prihodi od poreza u zemljama OECD, to bi moglo lakše da se kaže poreski ili fiskalni prihodi, a u samoj tabeli stoji naslov Ukupni prihodi od poreza na dobit kao % BDP. Zašto ovo ne valja iz više razloga;

- 1) **to znači da mentor prof dr Radičić Marko** nije pročitao rad i da je izveštaj pisao sam autor, jer da je prof dr Radičić Marko pročitao on bi kao iskusni profesor i vrlo lukav stručnjak javnih finansija znao da je porez na dobit samo jedan poreski oblik ili jedna vrsta poreza koja komponuje ukupne prihode po osnovu poreza kako mr Marjanović kaže,
- 2) **takođe drugo to znači da mr Darko Marjanović još nije naučio poresku strukturu javnih prihoda ili budžetskih prihoda.** Neznanje nije opravdanje tako barem kaže mentor prof dr Radičić Marko, znači to ga ne abolira ako nije znao morao je kao asistent naučiti i morao je to pročitati, to je dokaz ogromne površnosti i neznanja, kako tek drži vežbe mogu da zamislim, ili pretpostavim, ili da čujem iz studentskih kuloara
- 3) **otuda naslov rada nije sasvim jasan i dvosmislen je jer se otvara pitanje definicije poreske konkurencije, o kojoj mr Darko piše i dešiniše vrlo šturo na strani 11 „Poresku konkurenciju, kao konkurenciju u širem smislu, najbolje možemo objasniti putem želje i potrebe kako pojedinaca tako i kompanija da ostvare što veću zaradu na svoje prihode”**, zamislite molim vas poreska konkurencija je deo konkurencije u širem smislu i ona je potreba da pojedinci i kompanije ostvare što veću zaradu. Zašto reći što veću valjda treba reći samo, veću zaradu. All i to nije tačno poreska konkurencija nije to što je navedeno, a na to sam već ukazao na početku izlaganja

- 4) govori se o povoljnom investicionom ambijentu u strukturi rada onda su tu i portfolio investicije ne samo direktne, još jedno neznanje autora ali i mentora prof dr Radičić Marka

U radu se navode nepostojeće adrese kao na strani 31. Hanson A. Olofsdoter K. (2003) cit. str. 3 šta je ovo molim Vas a ispod toga se u fusnoti 48 piše šta je OECD kad je osnovana, prosto ne mogu da verujem da se u fusnoti piše jedna globalna institucija kad je osnovana i zašto, u fusnoti. Zatim fusnota na strani 30 Labour International Society, šta je ovo tu nema ni imena ni teksta, ništa nula. Strana 70 grafikom valjda je naslov Strane direktne investicije, nema izvora nema naslova kako utiču na kokurentnost ali to je stvar međunarodne ekonomije a ne ovog rada odnosno doktorske disertacije, navodno je preuzeto od Institution and FDI location choice, The role of cultural distances, Journal of Asian Economics, br. 23, autori, **Du J Lu Y Tao Z, rad u prevodu znači Institucije i izbor lokacije srane direktne investicije, uloga razlika u kulturama, a podnaslov teksta je motivi primalaca stranih direktnih investicija, neverovatno, kakve to ima veze jedno sa drugim.** Nažalost ni ova literatura kao ni na str. 68 nije dostupna danas u vremenu informatičkog burna. Još jedan dokaz da prof dr Radičić Marko nije pridao pažnju i pročitao rad, zamislite mentor ne čita rad kandidata i dozvoljava mu da mislim na kandidata sam se bori sa nepoznatim terminima krajnje licemerno.

Ali krenimo redom onako kako i treba, u delu Sažetak, dakle sam početak autor piše, „Globalni trendovi u kretanju kapitala kao i vrednost ostvarenih ulaganja, ukazuju na veoma veliki značaj stranih direktnih investicija-pa dalje - upravo je to razlog što je cilj sveka zemlje da privuče što više stranih direktnih investicija” Nelogično. Čitav rad je ovakav nelogičan i pun nejasnoća logičkih.

U skladu sa tim kaže autor jedna od najvećih mera je stvaranje investicione klime. za privlačenje stranih direktnih investicija, a porez na dobit je značajna mera jer ovaj poreski oblik snažno utiče na privlačenje SDI. Postavio bih pitanje da li samo porez na dobit, a šta je sa političkim rizikom da li je u Venecueli bitan porez na dobit kad su američkim firmamam oduzeli pravo na eksploataciju naftnih polja po ceni od 1\$, dakle vlada venecuele je konfiskovala imovinu amričkih firmi i snažno povećala politički rizik svoje ekonomije. To znači da je porez na dobit 0% teško da će neki investitoor doći kad je poučen prethodniom primerom. A o investicionoj klimi i da ne govorim. O ovome sam već rekao kada sam definisao poresku koniurenciju. Očigledno je da ni mentor a ni autor ponovo nemaju razumevanja za navedenu temu.

Sada u produžetku teksta autor piše „Sama poreska konkurencija podrazumeeva da jedna jurisdikcija pokušava privući strani kapital nudeći povoljan poreski tretman, stranim investitorima najčešće kroz poreske olakšice i oslobadjanja uz istovremeno snižavanje poreske osnovice ili poreske stope, .” Ovo je nova definicija poreske konkurencije u odnosu na onu prethodnu. Dalje kaže „poreska konkurencija se javlja kada dodje do premeštanja kapitala ili rada iz jurisdikcije sa visokim poreskim opterećenjem u jurisdikciju sa nižim poreskim opterećenjem. **Ja bih sada postavio ovde pitanje a šta je sa opterećenjem rada u smislu poreza na zarade i doprinosa, znači oporezivanja dohotka, kako ono utiče na konkurentnost rada, o tome u doktoratu autor ni reči nije reako niti razume termin poreske konkurencije i poreskog opterećnje. Sa aspekta investitora ovo o čemu autor govori je reč o poreskoj arbitraži, ili jednostavno rečeno ja kad investiran u Brazil dobit mi**

se tamo oporezuje ali povraćaj novca u naprimer Italiju vršis se preko Luksemburga jer su tamo niži poreski tereti, odnosno to je bila poznata of šor destinacija u Evropi, i u Italiju se vraća veći novac nego da je došao direktno u Italiju jer Italija ima veće opterećenje oporezovanja dobiti firme koja je investirala u Brazilu. Dakle to nije poreska konkurencija nego poreska arbitraža, postoje brojne knjige na tu temu i molim vas da autor o tome malo više pročita, ali kako da pročita kad ni mentor na tu temu ne može da mu ukaže razlog je mentorovo neznanje. u samom sažetku puno je kopirano iz celog teksta i već na samom startu se ne pravi razlika između konkurentosti i poreske konkurencije neke ekonomije.

U uvodu kandidat me je ponovo nasmeja, on kaže porez na dobit je jedan od najvažnijih mera podsticanja privredne aktivnosti, bez obzira i ako su vam zahvatanja putem poreza na zarade 60 do 70% kao što je u Srbiji. Takodje, nepravi se jasna distinkcija između poreske konkurencije i poreskog opterećenja, razlog je neznanje. Izuzetno nejasno je naznačen problem doktorske disertacije. Nerad neznanje sve su to za sad činioци koji doprinose vrlo lošem definisanju problema doktorske disertacije.

U delu definisanje i opis predmeta doktorske disertacije na samo startu se ponovo na novi način definiše poreska konkurencija na način, da poreska konkurencija postoji kada se snižava poresko opterećenje premeštanje kapitala i/ili rada iz jurisdikcija sa visokim poreskim opterećenjem u jurisdikcije sa nižim poreskim opterećenjem. Šta je ovo neka sam autor i mentor odgovore, to je poreska arbitraža, a onda se govori da su prepreke priliva SDI sledeće

- zakonodavni problemi restitucija, cena gradskog građevinsko zemljišta
- odsustvo posebnih odeljenja sudova,
- infrastrukturni nedostaci itd,
- nažalost među ove činioce se ne navodi poreska konkurencija, što bi značilo da poreska konkurencija ne utiče na priliv SDI a to je kontradiktorno predmetu postavljenog istraživanja, dakle sve utiče ali ne i posredna konkurencija na priliv stranih direktnih investicija. Upravo zbog toga jasna nedoumica ekonomista oko toga da li poreska konkurencija utiče na ekonomski rast ili ne, kako sam već naveo.

Pod 3. značaj proučavanja predmeta istraživanja opet se navodi poreska konkurencija da privuče kapital ali da onda se mora smanjiti javna potrošnje, znači izdvajanja za sudstvo nauku policiju penzije, plate u državnoj administraciji, mislim da autor nerazume i da nije pročitao dovoljan broj radova iz ove oblasti, mada je navodio literaturu na engleskom plašim se da te radove nije čitao.

U četvrtom delu svrha i cilja istraživanja autor kratko bez ikakve dublje analize po pojedinim poglavljima konstatuje da je cilj istraživanja uticaj poreske konkurencije na priliv stranih direktnih investicija, a onda govori o navodnim pod ciljevima lokacija investicije, motivi, to nije sporno motiv je profit, lokacija je bitna zbog smanjenja transportnih troškova, ali ostaje otvoreno pitanje šta su ciljevi istraživanja po pojedinim poglavljima .

u petom delju vladajući stavovi nisu navedeni autori koji su pisali o ovom istraživanju pa ni sam mentor nije naveden, zatim sve vreme se govori o investicionoj klimi, takodje govori

se o političkim rizicima, gotovo ništa se u vladajućoj literaturi ne navodi o poreskoj konkurenciji, govori se o sistemskom riziku pri tome nije čitana Osnovi monetarne ekonomije gde su na jednostavan način predstavljeni sistemski rizici i kandidat nije čitao i naveo tu knjigu dakle Osnovi monetarne ekonomije od Siniše Ostojića. Postavljam pitanje ako nije čitao knjigu Osnovi monetarne ekonomije kako to predaje studentima na vežbama.

Takodje, pod naslovom hipoteza u doktorskom istraživanju, autor govori o poreskoj konkurenciji u OECD ekonomijama, zaboravljajući pri tome da pojedini profesori se bave i čitaju ovu tematiku kao što je moja malenkost i koji sam pisao radove na tu temu „povratak Levijatana ili reforma srpske privrede” u privrednoj izgradnji i gde sam posebno kritikovao rast ukupno korporativnog oprezivanja. To rade i drugi autori tako na primer u članku “An International Perspective on Tax Reform in OECD countries” autora Jeffrey Owens-a jasno se naglašava da su poreski prihodi kao procenat BDP u ekonomijama članicama OECDa od 1975. godine rasli do 2000. godine a da su sada na konstantnom nivou koji su ostvarili.

E sad dolazi najkatastrofaliji deo Metodološki deo doktorske disertacije, u kome autor koristi sledeće metode, analize i sinteze, metod komparacije, indukcije i dedukcije, statistički metod istorijski metod i metod ispitivanja. Mada on te metode nije koristio nego je koristio metod ispitivanja ODNOSNO TEHNIKE ANKETNOG UPITNIKA. Najzanimljivija je činjenica da su podaci dosavljani elektronskom poštom od koga koje intervjuisan kada u kom vremenu gde. Ovo je definitivno tajana nad tajnama i veća tajna od ugovora između države Srbije i italijanskog Fijata. U ovom delu rada se koriste podaci iz bele knjige stranih investitora i o konkurentnosti srpske ekonomije a nbema nista o poreskoj konkurenciji u zemljama kako kaže autor jugoistočnog Balkana. A pitam se od kada je to Bosna i Hercegovina i Crna Gora jugosloveni valjda jugozapadni deo Balkana. Kratko ovaj deo treba hitno menjati jer to su neistine. Organizaciju doktorske disertacije ne bih ni spominjao već bi je trebalo izmeniti.

Zatim sledi na strani 8 poreska konkurencija kao globalni i regionalni fenomen bez i jednog podatka. Uh pa onda koncepti ili pojmovi poreske konkurencije u doktoratu zamislite to istraživanje gde autor doktorata govori o definicijama, zatim na strani 12 nezna se šta su navedeni autori u fusnoti 7 napisali, zatim fusnotu 9 autor nije čitao nego ju je preuzeo od nekoga i kao da je on čitao št se isto odnosi i na 10 i 11 fusnotu.

Na strani 11 u poglavlju 1.1 koncepti poreske konkurencije još jedan u nizu nejasnoća, koja glasi „**Poresku konkurenciju**, kao konkurenciju u širem smislu, najbolje možemo objasniti putem želje i potrebe kako pojedinaca tako i kompanija da **ostvare što veću zaradu na svoje prihode.**” Mišljenja sam da mr Darko Marjanović je pisao doktorsku disertaciju a da i kad je napiso on jasno nerazume šta je poreska konkurencija šta su prihodi šta su zarade, a kamoli osnovni makroekonomski pojmovi.

Zatim na strani 12-15 Marjanović piše o vrstama poreske konkurencije, što uopšte nije tačno i to u literaturi ne postoji. Sve su to subjektivna tumačenja autora.

zaitm na strani 17 govori o prednostima poreske konkurencije i kaže da je to snižavanja preskih stopa. Sada je najbliži definicije poreske konkurencije. Sledi subjektivno shvatanje poreske konkurencije i stranih ulaganja. Na strani 21 u negativne efekte gle čuda Marjanović ističe nivo blagostanja i poreske osnovice, o čemu se ovde radi. Zato što je blagostanje navedeno i kao pozitivan i kao negativan efekat. Očigledno nerazume šta su negativni efekti. Zatim piše o nepravilnoj poreskoj konkurenciji, kako može biti nepravilna, pa o specijalnim aranžmanima poreske konkurencijena strani 22 i 23. A na strani 27 postavlja se pitanje da li je poreska konkurencija i poreski podsticaj, sve je kontradiktorno. Na srani 27 takodje predlažem da autor pročita rad S Ostojić, Reforma penzijskih sistema ekonomija centralne i jugoistočne evropa, časopis Finansije.

U delu o modelima na stgani 28 ni jedan kvantitativni podatak Marjanović nezna šta su modeli poreske konkurencije jer takvi modeli i ne postoje, literatura je vrlo skromna sa poreskom konkurencijom. U modelima Marjanović govori o principi REZIDENSTVA I PORESKOG IZVORA. Eto toliko o modelima. A onda još veća greška MODELI PREDSTAVLJENI BEZ I JEDNE FUNKCIJE U smislu kako je rad statičan a oprezivanje odliva mozgova ne postoji. Grafikon sad na strani 30 čisto preslikavanje. U modelima navedeno 3-4 modela ali nii jedna funkcija stalno se vrti u krug ko kiša okko Kragujevca uz objapnjenje 3-4 rečenice. A to zanči nije dato $F(R,K)$ a u funkciji poreske konkurencije

Takodje sada sledi deo koji je već objašnjen u smislu ekonomija Albanije i konkurentnost albanske ekonomije ali ne poreska konkurentnost, teško je Marjanoviću da poveže poresku konkurenciju i strana ulaganja u navedenim ekonomijama, nego on prepisuje podatke o KONKURENTNOSTI OVIH EKONOMIJA.

Sledi na strani 44 drugo poglavlje Uticaj stranih direktnih investicija na razvoj zemalja jugoistočne evrope, kakve to ima veze sa poreskom konkurencijom, piše se o finansijskoj globalizaciji, pa onda dalje procesu finansijske globalizacije, pa onda razlozi međunarodnog kretanja kapitala, oblici kretanja kapitala, as zaboravlja da je ulazak na strano tržište moguć

„U praksi su najčešće zastupljeni izvoz robe i usluga, zajednička ulaganja i kompletno preuzimanje zavisnih filijala preduzeća. Bez obzira za koji se oblik ulaska kompanija odluči svaki od njih (izvoz, zajednička ulaganja ili otvaranje zavisnih filijala) nosi sa sobom izvesnu dozu političkog rizika kojoj se mora posvetiti značajna pažnja kako bi se izbegle negativne implikacije na poslovanje kompanije“ **Insurance and Management of Political Risk Exposure in Developed Economics and Serbia**, Siniša Ostojić, Željka Unković, The South East European Journal of Economics and Business (SEE Journal).

UHHHHHHH, NA STRANI 51 DRGUI PASUS „Portfolijo investicije predstavljaju kupovinu HOV koje vlasniku donose rentu u visini kamate na uloženi kapital.“ Ipak je Marjanović tek na 51 sstrani shvatio da je u stranim ulaganjima bitno i direktno i portfolijo ulaganje to je dobro ali da portfolijo investicije donose rentu, gotovo nemoguće MOLIM POGLEDAJTE OSNOVI MENTANRNE EKONOMIJE SINIŠA OSTOJIĆ O PORTFOLIJO INVESTICIJAM.

Zatim na strani 52 Marjanović govori o činjenici da globalno kretanje kapitala mora da raste brem to pise u grafikonu na engleskom,, kakve to veze ima sa poreskom konkurencijom, pa onda o prekograničnim kreditima, NEMA KVANTITATIVNOG PODATKA KAKAV JE NIVO

STRANIH ULAGANJA, PORTFOLIJO I KREDITA U EKONOMJAMA JUGOISTOČNOG BALKANA

- GDE JE ULOŽENO,
- KOLIKO SE POVEĆAO gdp, SDI
- VEZA IZMEDJU BDP i poreske konkurencije, e to je najgore nema analize

Bez analize opšta sindikalna priča, koja mora 100% da se menja, to nije čitao mentor a ni kandidat šta se radi. Postoji tabela o globalnom kretanju SDI ali ne i o regionalnom kretanju za ovaj nivo Balkana. Zatim na strani 56 slede politički rizici, što nema veze direktne sa poreskom konkurencijom.

Na strani 58 piše se o oblicima stranih direktnih investicija, grinfildu, spajanju i kupovini zajedničkim ulaganjima, kakkve to ima veze sa poreskom konkurencijom, ??????????

Na strani 62 slede teorije stranih deirektnih investicija, strane direktne investicije prema motivima investitora, a veza sa poreskom konkurencijom????????????? ponavljanje ista priča, fusnota 106 i 107 ne postoje radovi koji su navedeni odnekud su samo postavljeni ali nisu i korišćeni, zatim na strani 71 opisuju se indeksi investicionih performansi, a na strani 72 uticaj multinacionalnih kompanija na SDI šta je tu povezano sa poreskom konkurencijom, pa na strani 73 navodi se 10 najvećih multinacionalnih kompanija, ništa o poreskoj konkurenciji.

U 3. poglavlju naširoko se piše o multinacionalnim kompanijama, ne govori se o poreskim podstcijajia ili subvencionisanju kredita o kome i postoji rad **u kome se jasno navodi dobre strane subvencionisanja na srpsku ekonomiju kada je reč o subvencionisanju kredita i padu BDPa jer bi on bio veći da nije bilo subvencija kredita.**

Na strani 79 u tabeli se analizira potencijalni efekti stranih direktnih investicija kakve to ima veze sa poreskom konkurencijom izbaciti celo ovo poglavlje a na strani 84 i 85 budžetski prihodi evropske unije. bez izvora i kakve to ima veze sa poreskom konkurencijom.

Tabela 18 na strani 91 približava se poreskoj konkurenciji naziv ukupni poreski prihodi uključujući dopsrinose od 1995 -2010 u EU to je približavanje oreskoj konkurenciji. Ali onda se opet udaljava i govori o indirektnim porezima i direktnim porezima a ne usmerava se na korporativne poreze. Grafikonu na 96 strani se ponavlja o porfezu na dobir. na strani 100 piše se o deficitu tekućeg računa i stranim direktnim investicijma. Nejasne tabele. Zatim se govori o budžetskom sistemu srbije i nikakva veza izmedju poreske konkurencije i budžetskog sistema Srbije.

Na stranii 115 slede tabele o regulacij konkurentnosti ponašanja na tržištu, ponovo pitanje kakve to ima veze sa poreskom konkurencijom.

U 4. poglavlju govori se o neto odlivu i prilivu stranih direktnih investicija**ALI NEMA NIKAKAVE VEZE SA PORESKOM KONKURENICJOM NEGO SU NAVODNO PREUZETI PODACI SA NEKOG SAJTA UNCTADA I BEZ IKAKVE VEZE SA PORESKOM KONURENCIJOM, TAKO Da SADA NA STRANI 122 -131 Marjanović**

govori o stranim direktnim investicijama ali ne pravi vezu sa poreskom konkurencijom samo nominalni odliv i priliv SDI zašto razloga nema samo prepisani podaci, kao i o porezu na dobit u poglavlju 2. zatim govori Marjanović o indikatorima ekonomskih sloboda pa onda o indikatorima svetske banke, ali **PONAVLJAM NIKAKVA VEZA SE NE PRAVI SA PORESKOM KONKURENCIJOM**. Priča i o registraciji imovine ali kakve to ima veze sa poreskom konkurencijom to ima veze sa investicionom klimom ali investiciona klima nije predmet analize nego poreska konkurencija. govori i o primeni ugovora rešavanju solventnosti, nikakva veza sa poreksomj konkurencijom.
NAŽALOST OVDE JE SVE POČELO NIJE TO SAJT UNCTADA NEGO ČLANAK CRNOGORSKE VLADE O

Strategija privlačenja stranih direktnih investicija 2013-2015

SAMO JE U TABELAMA IZBACIO HRVATSKU ETO TO JE TO. sve prepisao i naveo unctad.com a u stvari to sve preuzeo od crnogorske vlade

Na strani 150 pronalazim jednu citiranu literaturu pod engleskim naslovom „Doing Business 2013 Smarter Regulations for Small and Medium-Sized Enterprises“ ili u prevodu na srpski „Poslovanje 2013- Pametniji propisi za mala i srednja preduzeća“ ali mi molim vas recite kakve to ima veze sa poreskom konkurencijom, ponavljam to ima veze sa investicionom klimom ali to nije naslov rada, investiciona klima nije naslov rada nego je naslov rada SDI i poreska konkurencija. Na strani 151 sledi globalna konkurentnost sa aspekta svetkog ekonomskog foruma. Da li je to poreska konkurencija ne. Na strani 154 sledi uporedni pregled indeksa globalne konkurentnosti za Srbiju to nema veze sa poresko konkurencijoml

Peto poglavlje nosi naslov analiza rezultata poreske konkurentnosti srbije- ali pre nego što predjem na peto poglavlje zamolio bih Marjanović Darka da mi pročita naslov jednog rada iz fusnote koji je on tako citirao kao da je čitao baš svaki rad i da vidim da li razume barem te radove o čemu se radi u tim radovima.

E sad idemo na kvantitativni deo koji sadrži: str 159

- stragiju istraživanja-predstavlja generalni pristup posvećen kako se dolazi do odgovora na prikupljena istraživačka pitanja, (nije utvrđeno vreme ni rok intervju)
- dizajn istraživanja-ovde se jisli na poresku konkurenciju ali se govori o količini podataka, raznolikost pitanja, izbor vremena, ali to nije ništa određeno u istraživanju samo je data neka shema o čemu je palšim se autor radio kada je volontirao za neke nevladine organizacije poo selima Suboitce i prikupljao podakte, kako se ja sećam toga i priča o anketii koja nepije vodu na ovom mestu, što treba izbirsati njegov zadatak je da uspostavi regresiono korelacionu analizu uticja poreske knkurencije na ekonomski rast i srana ulaganja. eto to je vrlo jednostavno odgovor
- dizajn anketnog upitnika-predstavlja spisak pitanja, kao što su odnosna delatnost stranog investitora, podaci o strepneu internacionalizacije poslovanja, podaci o načinu ulaska stranih investitora, podaci o veličini poslovne jedinice, **itd, zar je ovo doktorat o poreskoj konkurfenciji u kome doktorant piše o anketnom upitniku, ??????????**
- testiranje instrumenata istraživanja

- osnovni skup prikupljanja podataka
- odlike stranih investitora,
- provera unutražnje saglasnosti
- obradea i analiza podataka.

Naročito je zanimljiva tabela 70 na 166 strani, gde autor kaže, da su svi pdaci o stranim investitorima dobro prihvatljiva i to prema njegovim ličnim kvantitativnim obrazloženjima i sa posebnim osvrtom na poresku konkurentnost ,

PA KAKO JE DEFINISANA PORESKA KONKURENTNOST DA BI SE KVANTIFIKOVAO ANKETNI UPITNIK, NEVEROVATNO OVO JE NAJVEĆA NEISTINA KOJU SAM DO SADA VIDEO.

Zatim sledi deo o motivima stranih investitora gde autor kaže da je sam računao pa kako je sam računao kad je jedno pitanje Dobit na ralikama u valutnim troškovima, izbegavanje dvostrukog oprezivanja, SUBVENCIJE VLADE SRBIJE STRANIM INVESTITORIMA do sada kao što vidimo privlačenje investitora je bilo subvencijama a ne poreskim podsticajima,,,,,,,,,,,,, postavlja se pitanje kako je to istraživanje kandidat obavio mi nismo imali poresku konkurenciju, nego subvencije

Subvencije mogu da se odobravaju:

- Na republičkom nivou
 - preko SIEPA-e
 - preko NSZ
 - u vidu oslobađanja od plaćanja poreza, doprinosa, carina ili drugih obaveza
 - preko Uredbe o uslovima i načinu pod kojima lokalna samouprava može da otudi ili dâ u zakup građevinsko zemljište po ceni manjoj od tržišne cene, odnosno zakupnine ili bez naknade ("Sl. glasnik RS", br. 13/2010, 54/2011 i 21/2012)
 - preko Uredbe o uslovima i načinu privlačenja direktnih investicija u delu koji se odnosi na Refundacija sredstava uloženi u infrastrukturu („Sl. glasnik RS, br. 55/05,71/05 - ispravka, 101/07, 65/08 i 16/11)
- Na pokrajinskom nivou
 - preko Pokrajinskog sekretarijata za privredu zapošljavanje i ravnopravnost polova
 - preko Pokrajinskog sekretarijata za nauku i tehnološki razvoj
 - direktno u pregovorima sa lokalnim samoupravama (naknada za uređenje zemljišta i lokalne takse)
 - nove mere Vlade Vojvodine - u pripremi

Finansijska podrška	Projekti od posebnog značaja	Veliki investicioni projekti		Srednji investicioni projekti
Investicioni projekti za koje se odobravaju finansijska sredstva				
Visina sredstava (u evrima)	do 17% od ukupne visine investicija	do 17% od ukupne visine investicija	do 20% od ukupne visine investicija	do 17% od ukupne visine investicija
Minimalan iznos ulaganja	200 miliona evra	100 miliona evra i više	od 50 do 100 miliona evra	30 milion evra
Minimalan broj velikih poduzetnika	1.000	300		150

Sve ovo dato u prikazu na 113 strani a to je onda pitanje kako se radilo poreska konkurencija a u praksi je bilo subvencionisanja sranih direktnih ulaganaja.

Finansijska podrška	Direktna ulaganja			
	Proizvodni sektor		Usluge koje mogu biti predmet međunarodne trgovine	Strateški projekti iz oblasti turizma
Investicioni projekti za koje se odobravaju sredstva	Investicije u 4. grupi lokalnih samouprava i devastiranim područjima	Investicije u 1., 2. i 3. grupi lokalnih samouprava	Na celoj teritoriji Republike Srbije	Na celoj teritoriji Republike Srbije
Visina sredstava (u evrima)	4.000 – 10.000/ po novom radnom mestu	4.000 – 10.000/ po novom radnom mestu	4.000 – 10.000/ po novom radnom mestu	4.000 – 10.000/ po novom radnom mestu
Minimalan iznos ulaganja	0.5 miliona evra	1 milion evra	0.5 miliona evra	5 miliona evra
Minimalan broj novih radnih mesta	50	50	10	50

Dodeljena sredstva isplaćuju se u zavisnosti od vrste investicije na sledeći način:

I Greenfield investicije - u četiri jednake tranše od po 25% od ukupnog iznosa dodeljenih sredstava po ispunjenju svakog od sledećih uslova:

1. po zaključenju kupoprodajnog ugovora/dostavljanjem izvoda iz katastra i zemljišnjih knjiga,
2. po dobijanju dozvole za izgradnju, ne starije od tri godine od dana podnošenja zahteva za i isplatu,
3. po dobijanju upotrebne dozvole,
4. po ostvarenju pune zaposlenosti predviđene investicionim projektom.

II Brownfield investicije koje ne podrazumevaju rekonstrukciju - u dve tranše:

1. 30% od ukupnog iznosa dodeljenih sredstava po zaključenju kupoprodajnog ugovora, odnosno vlasničkog lista i upotrebne dozvole ili ugovora o zakupu objekta i upotrebne dozvole za objekat,
2. 70% od ukupnog iznosa dodeljenih sredstava po ostvarenju pune zaposlenosti.

III Brownfield investicije koje podrazumevaju rekonstrukciju/adaptaciju:

1. u četiri jednake tranše ukoliko se radi o rekonstrukciji objekta, a po dostavljanju dokumentacije koja je predviđena za greenfield investicije,
2. u tri jednake tranše ukoliko se radi o adaptaciji objekta, pri čemu se umesto građevinske i u upotrebne dozvole kao dokaz za isplatu druge tranše podnosi rešenje o odobrenju radova.

IV za projekte u sektoru usluga koji podrazumevaju zakup poslovnih prostorija:

1. 30% od ukupnog iznosa dodeljenih sredstava po zaključenju ugovora o zakupu objekta,
2. 70% od ukupnog iznosa dodeljenih sredstava po ostvarenju pune zaposlenosti

U Crnoj gori subvencije i poreski podsticaji

Oslobađanje od poreza na dobit

(Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o porezu na dobit pravnih lica, Sl. list RCG br.14/2012)
Strategija privlačenja stranih direktnih investicija 2013-2015

55

[] Novoosnovanom pravnom licu u privredno nedovoljno razvijenim opštinama, koje obavlja proizvodnu djelatnost, obračunati porez na dobit za prvih osam godina umanjuje se 100%. Pomenuto poresko oslobađanje odnosi se i na dobit koju poreski obveznik ostvari u novoosnovanoj poslovnoj jedinici, koja obavlja proizvodnu djelatnost u nedovoljno razvijenoj opštini, srazmjerno učešću dobiti ostvarene u toj poslovnoj jedinici u ukupnoj dobiti poreskog obveznika.

[] Poresko oslobađanje, odnosno olakšica, ne odnosi se na poreskog obveznika koji posluje u sektoru primarne proizvodnje poljoprivrednih proizvoda, transporta ili brodogradilišta, ribarstva i čelika.

- Porez na dohodak fizičkih lica

(Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o porezu na dohodak fizičkih lica, Sl. list RCG, br. 14/2012)

[] Poreskom obvezniku koji otpočne obavljanje proizvodne djelatnosti u privredno nedovoljno razvijenim opštinama, obračunati porez na dohodak za prvih osam godina umanjuje se 100%.

[] Poresko oslobađanje, odnosno olakšica, ne odnosi se na poreskog obveznika koji posluje u sektoru primarne proizvodnje poljoprivrednih proizvoda ili izgradnje brodova, ribarstva, čelika.

- Subvencije za zapošljavanje određenih kategorija nezaposlenih lica

(Uredba o subvencijama za zapošljavanje određenih kategorija nezaposlenih lica, Sl. list CG br. 11/2012)

Subvencije može koristiti poslodavac koji zaposli:

- Lice sa najmanje 40 godina života;
- Nezaposleno lice Romi, Aškalije i Egipćani;
- Lice koje se nalazi na evidenciji Zavoda duže od pet godina;
- Lice koje je zaposleno na izvođenju javnih radova;
- Lice na neodređeno vrijeme nakon obavljanja pripravničkog staža;
- Lice za čijim je radom prestala potreba (tehno-ekonomski viškovi), a nalazi se na evidenciji Zavoda;
- Lice koje je zaposleno radi obavljanja sezonskih poslova;
- Nezaposleno lice sa preko 25 godina staža osiguranja, koje je korisnik novčane naknade.
- Lica u biznis zonama

Za lica iz ove Uredbe poslodavac ne plaća:

- Doprinos za obavezno socijalno osiguranje na zarade (doprinos za penzijsko invalidsko osiguranje, doprinos za zdravstveno osiguranje, doprinos za osiguranje od nezaposlenosti, doprinos za Fond rada);
- Porez na dohodak fizičkih lica

Iz zarade zaposlenog obračunava se i obustavlja:

- Doprinos za penzijsko invalidsko osiguranje po stopi od 15,0%
- Doprinos za zdravstveno osiguranje po stopi od 8,5%
- Doprinos za osiguranje od nezaposlenosti po stopi od 0,5%
- Prirez poreza na dohodak

Strategija privlačenju stranih direktnih investicija 2013-2015

Poslodavac uplaćuje navedene doprinose u obračunatom iznosu i obračunati porez na dohodak fizičkih lica. Poslodavac plaća obračunati prirez poreza na dohodak.

Osnovcu za obračunavanje doprinosa čini bruto zarada zaposlenog, a poslodavac uplaćuje poreze i doprinose prilikom isplate zarade zapos

Dakle negde se uopšte ne plaća doprinos za socijalno osiguranje kao u Crnoj Gori i još se odobravaju subvencije.

FIPA - Agencija za unapređenje stranih investicija u BiH

M21 i umanjenje poreskog opterećenja, M15 pa molim vas ne mogu dalje da čitam ovo je autor računao ma ajte mollim vas. NEISTINA zato što takva pitanja autor Marjanović Darko nije mogao da postavi, molim javno autora da kaže odakle je ovo preuzimao jer to nisu njegova pitanja i njegovpe reči.

Zato što od navodno kvantifikovanih istraživanja nijedan MOO-21 se ne odnosi na poresku konkurenciju, kakve veze ima prvi dobavaljač i konkurentost srbije kada se ne analizira poreska konkurencija i tek kod M20 179 strana autor navodno ispituje karakteristike poreskog sistema Srbije ali ne i ostalih jugoistočnih zemalja balkana.

Jasno ću naglasiti u svom istraživanju ovako kako je postavljeno autor Marjanović Darko nije mogao da uspostavi jasnu vezu između poreske konkurencije i rasta ekonomije i priliva stranih investicija. Ovo Istraživanje je kako je uradjeno netačno i neistinito jer nije prikazano šta je anketirano ko je anketiran, u kom vremenu dakle kada, jedno subjektivno i proizvoljno istraživanje, ako postoji računanje neka me autor uveri u to.

Kakve veze imaju nefiskalni nameti akcize Naknade, carine, strana 263 pa to nisu korporativna poreska opterećenja, molim vas pa autor stvarno nerazume šta treba da analizira. I dalje nije uzeo u obzir regresiono korelacionu vezu izmedju stranih investitora i poreske konkurencije, sva navedena istraživanja su nevažna jer nije uspostavio jasnu vezu izmedju stranih ulaganaj i poreske konkurencije.

Imajući sve što sam do sada rekao ja na kraju zaključujem da se rad povuče, ponovo definiše naslov rada i struktura rada polako, i izvrši potrebno istraživanje, ili šta fakultet želi.

**S poštovanjem
moja malenkost**

Siniša Ostojić, vanredni profesor Ekonomskog fakulteta u Subotici